సంకురాత్రి

[సూరీ, సీతీ, వెంకీ]

★

= శ్రీ చింతా దీక్షితులు =

“ఓ తాయిల్లాగారి నెత్తిమీద గోరింక
చెప్పకు చెప్పకు చెడుపాప
చెపితే నీ కళ్లోతాయి”

అని నవ్వుతూ, చప్పట్లు కొడుతూ సూరినిచూచి సీతి అంది.

సూరి తలమీద ఉన్న గడ్డిపరక చేత్తో తీసేసుకొంది.

“మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి, మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి” అని సీతి మరీ నవ్వుతూ చప్పట్లు కొడుతూ గంతులేసింది.

“అమ్మతో చెపుతానుండు. అస్తమానూ ఏమిటది? అసయ్యం.” అంది సూరి.

వెంకి వాళ్లమ్మ పచ్చడి రుబ్బుతూంటే చేతిలో పచ్చడి వేయించుకొని నాకుతూ వాళ్ల దగ్గిరికి వచ్చి “ఆయి బెల్లం ఆయి, ఆయి, నాకోయి ఆయి” అని ఊరించింది. సీతి “నేనుమాత్రం తెచ్చుకోలేనా ఏమిటమ్మా” అంటూ ఇంట్లోకి పరుగెత్తుకువెళ్లి పచ్చడి చేతులో వేయించుకువచ్చి “ఆయి బెల్లం, ఆయి బెల్లం, ఆయి, ఆయి” అంటూ సూరిని ఉడికించింది. సూరి “నేనుకూడా తెచ్చుకోలేనా” అంటూంటే “రావే నీకూ పెడతాను” అని పిలిచి, “ఆయి ఆయి” అని మళ్లీ ఊరించి తరవాత సగం సూరికి పెట్టింది. ముగ్గురూ పచ్చడి నాకేసి చేతులు కడుక్కున్నారు.

“సంకురాత్రినెల పట్టారుటగాదుటే సూరీ” అంది సీతి.

“అమ్మ చెప్పిందికాదూ రేపటినుంచని” అంది సూరి.

“మరోనే! రేపటినుంచే కాదుటే ముగ్గులెట్టడం” అంది సీతి.

“అవునే, గొబ్బిళ్లుకూడా రేపటినుంచేనే” అంది సూరి.

సూరికి ముగ్గులెట్టడం వచ్చును. తెల్లారకుండానే వాళ్లమ్మతో కూడా లేచీవారు సూరీ, సీతీ, వెంకీని. వాళ్ళమ్మా, సూరీ కలసి ఇంటిముందు వత్తుగా పేన్నీళ్లు చల్లి ముగ్గులు పెట్టేవారు. సీతీ, వెంకీ కలసి చిన్నచిన్న పేడముద్దలుచేసి, వాటికిపసుపుచుక్కలూ, కుంకుంచుక్కలూ పెట్టి గుమ్మడిపువ్వులు గుచ్చి వాటిని ఆ ముగ్గులమీద పెట్టి పసుపూ, కుంకుం చల్లేవారు.

వాళ్లమ్మ పెద్దపెద్ద ముగ్గులు పెట్టేది. గుంటల కోనేళ్ళూ, గంటల రథాలూ వాళ్లమ్మ పెడుతూ ఉంటే సూరి చిన్నముగ్గులు వాటిచుట్టూ పెట్టేది. తాంబేళ్ళూ, పాములూ, మిఠాయి పొట్లాలూ, తులసి కోటలూ మొదలైనవి.

గొబ్బిళ్లు పెట్టింతరవాత ముగ్గురూకలసి గొబ్బిళ్ల పాట పాడేవారు. సీతి వెంకితెనానికి సూరిమీద గొబ్బిపాట కట్టి పాడేది.

“సూరికి గొబ్బెమ్మా
మొగలీ పువ్వంటే

మొగుడీ నియ్యావే."

అంటే సూరికూడా ఉడుకుమోత్తనంతో —

"సీతికి గొబ్బెమ్మ
మొగలీ పువ్వంటీ
మొగుడీ నియ్యావే."

అని పాడేది.

వెంకి-

"సూరికీ, సీతికీ గొబ్బెమ్మ
మొగలీ పువ్వంటీ
మొగుడీ నియ్యావే"

అని పాడుతూంటే సీతి "ఊరుకో వెంకీ" అని కోప్పడేది.

గొబ్బిపాటలు పాడింతరవాత బెల్లంముక్క నైవేద్యంపెట్టి అది ముగ్గురూ తినేవాగు.

ప్రతిరోజూ ఈరీతిగా గొబ్బిళ్లుపెట్టి కొంత సేపున్నతరువాత వాటిని తీసి చిన్నచిన్న చిల్లిపిడకలు చేసి ఎండించి దండలుగుచ్చి వాళ్లు ఆదండలన్నీ సావారాలో వేళ్లాడవేసుకొనేవారు.

ప్రతిదినమూ వాళ్ల ఇంటివాకిలి కలకలలాడుతూవుండేది. సాయంత్రం అయ్యేటప్పటికి గొబ్బిళ్ల పాట పాడుతూ కొంతమంది ఆడపిల్లలు వచ్చేవారు. వాళ్లు గంప కింద పెట్టుకొని వంగుని చప్పట్లుకొడుతూ ఆగంపచుట్టూ తిరుగుతూ గొబ్బిళ్ల పాట పాడితే సూరీ, సీతీ, వెంకీ విని సంతోషించేవారు, వాళ్లు చెరో పిడకా ఆ పిల్లలకి ఇచ్చేవారు.

ఆడపిల్లలు వెళ్లిపోయిన తరవాత మగపిల్లలు భోగికర్రలకోసం పాడుకుంటూ వచ్చేవారు.

" కాముడోయి భీముడోయి
కందిపప్పు దేముడోయి
చెన్నపట్నం చెరుకుముక్క
నీకోముక్క, నాకోముక్క "

అని వాళ్లు అరుస్తూంటే సీతి ఒక చిన్న కర్రముక్కో, లేకపోతే ఒక పిడకముక్కో ఇచ్చేది. వాళ్లు పాడుతూ ఇంకో ఇంటికి పోయేవారు,

సుద్దముక్క పుచ్చుకొని వెంకి ఇల్లంతా ముగ్గులు పెట్టడం నేర్చుకుంటోంది. సూరి నేర్పుతోంది సీతికీ, వెంకికీని. సీతికి కొంచెం ముగ్గులు పెట్టడం, అనగా బొట్లు పెట్టి కలపడం, మిఠాయిపొట్లం ముగ్గు పెట్టడం వచ్చింది. వెంకికి సుద్దముక్కతో గీతలు గియ్యడం తప్ప అసలు ముగ్గులేమీరావు.

౨

ఇక సంక్రాంతి వారంరోజులుందనగా సూరీ, సీతీ, వెంకీ అరుగుమీద కూర్చుని గచ్చకాయ లాడుతున్నారు. ఆసమయంలోనే వాళ్లింట్లో వాళ్లమ్మకీ, నాన్నకీ చిన్న యుద్ధం జరుగుతోంది.

" నాదగ్గర డబ్బులేదు. నేను కొన్ను " అంటున్నాడు వాళ్ల నాన్న.

" అయ్యో ! కొనకపోతే ఎలాగ ! పండుగని ఎంతో ముచ్చట పడుతున్నారు వాళ్లు పాపం " అంది వాళ్లమ్మ.

" ఇంకో పండుక్కి చూసుకోవచ్చులే. ఇప్పుడప్పుచేసి కుట్టించను, వాళ్లకి కొత్తబట్టలు. "

" అయ్యో ! అలా అనకండి. వాళ్ల కెంత గావాలి? ఏడాది కొక్కసారి వచ్చే పండుగాయెను. "

" అన్ని పండుగలూ ఏడాదికొకసారే వస్తాయి. నెలనెలకీ ఏదో ఒక పండుగ వస్తూనే ఉంటుంది. చేతులో డబ్బు ఉన్నప్పుడు కుట్టిస్తాలే. "

" ఇది పెద్దపండుగ. అలా అనకండి. పిల్లలు చిన్నపుచ్చుకుంటారు. పొరుగు పిల్లలందరూ కొత్త పరికిణీలూ, కొత్త చొక్కాలూ వేసుకుతిరుగుతూవుంటే మన పిల్లలు మాసిన బట్టలు కట్టుకు తిరగడానికి యేమంత ఖర్మం వచ్చింది! ఊరుకోండి, ఎవరేనా వింటే నవ్విపోతారు. "

" మరేం నవ్వరు లెద్దూ "

" ఇదేమిటమ్మా ఈ మొండిపట్టు? ఎంత చెప్పినా వినరు. పిల్లలకి కొత్తబట్టలే లేకపోతే ఈ పండుగలు చేసుకోడా లెందుకు ? ఈ పిండివంటలు వండుకోడా లెందుకు? " అని బుగ్గలు వేళ్లతో నొక్కుకుంది.

వాళ్లో నాన్నకి కోపంవచ్చి కేకలేశాడు.

వీధిలో ఆడుతూన్న ముగ్గురు పిల్లలూ కేకలు విన్నారు.

అప్పుడు సీతి వెంకితో అందిగదా: "వెంకీ, వెంకీ, నాన్నేం, మనకేం, కొత్త పరికిణీలు కుట్టించ నంటున్నారు. నీవిప్పు డేం చేస్తావా అంటే నాన్నదగ్గరకు వెళ్లి నాన్నకాళ్లు రెండూ గట్టిగా పిటకరాయిలాగ పట్టుకో. పట్టుకొని అంటావు గదా 'నాన్నా, నాన్నా, నాకూ, అక్కయ్యలకీ కొత్త పరికిణీలు కుట్టించవూ' అని."

అపుడు సూరి అందిగదా: "ఒసే సీతీ, అలా చేస్తే నాన్నకి కోపం వస్తుందేమోనే. అమ్మ చెపుతుందిలే, నాన్నతో, కుట్టించమని"

"ఉండొసే నీకు తెల్లీదు. ఊరుకో సూరీ! వెళ్ల వే వెంకీ, వెళ్లు."

వెంకి గబగబ పరుగెత్తుకెళ్లి వాళ్ల నాన్నకాళ్లు రెండూ గట్టిగా పట్టుకుంది. పట్టుకొని "నాన్నా, నాన్నా, కొత్త పలికినీలూ ఊ ఊ ఊ......."అని మూలగడం మొదలెట్టింది.

కొంత సేపయాక సూరీ, సీతీ వచ్చారు. సూరి అందిగదా: "నాన్నా, నాన్నా, వాళ్లమ్మాయే ఉల్లిపువ్వుల పరికిణీ కుట్టించుకొంది. నాన్నా, యెంచక్కుంది! మాకూ కూడా కుట్టించిపెట్టవూ?"

సీతి అందిగదా: "పోనీలే నాన్నా, నీ వెప్పుడూ యింతే! కుట్టించిపెట్టమంటే కుట్టించవు. ఇప్పుడు వెడదాం రా నాన్నా బజారుకి"

వెంకి నాన్నపంచ లాగుతూ "రా నాన్నా బజారూ, రా నాన్నా బజారూ" అని అనడం మొదలెట్టింది. వాళ్లు ముగ్గురూ కలిసి నాన్నని బజారుకు లాక్కుపోయారు. వాళ్లమ్మ వంటింట్లోంచి చూచి నవ్వుకుంటోంది.

3

"ధర్మసంవర్ధనీ మాయమ్మా
నమ్మితీనమ్మా
దాసునీ దయజూడవలె నమ్మా
ఎన్ని జన్మము. లెత్తితిని తల్లీ! కల్పకవల్లీ!
ఎన్ని జన్మము లున్నవో మళ్లీ."

అంటూ సాతాని కాషాయవస్త్రాలు కట్టుకొని గుమ్మడిపండు చెంబు నెత్తిమీద పెట్టుకొని తంబురా, చిరతలూ చేతులతో పట్టుకొని వాయిస్తూ భోగినాడు వాళ్లింటికి వచ్చాడు. తలంటునీళ్లోసుకొని, కొత్తపరికిణీలు కట్టుకొని, కొత్తజుబ్బాలు తొడుక్కొని, కాటుకా బొట్టూ పెట్టుకొని, బుట్టెడు బియ్యం అరుగు మీద పెట్టుకొని సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఇంటికి వచ్చిన బిచ్చగాళ్లందరికీ గుప్పెడు గుప్పెడు బియ్యం వేస్తున్నారు.

ఆరోజున వాళ్లందరూ తెల్లారకుండానే లేచారు. తలనీళ్లు పోసుకున్నారు. వసారాలో వేల్లాడ దీసిన చిల్లిపిడకలన్నీ పెరట్లోనే పోగేసి భోగిమంట వేసుకొన్నారు. సీతి వాళ్లనాన్న రూళ్లకర్ర తెచ్చి భోగిమంటలో పడేశింది. వాళ్లమ్మ అప్పడాలకర్ర వెంకి పడేశింది. వాళ్లన్నయ్య ప్రక్కవాళ్లదళ్లో వెదురుకర్ర తీసి భోగిమంటలో పడేశాడు. భోగిమంట దగ్గర వాళ్లెంతోసేపు చలికాచుకొన్నారు.

"అబ్బి, అబ్బి, నీ కింకా పాటలొచ్చునా?" అంది సూరి.

"వచ్చునమ్మా" అని—

"ఘుమ్మఘుమ్మన పెరుగు తరచగ
కోరి విని ప్రార్థించి కృష్ణుడు
అమ్మ వెన్నా అనుచు కవ్వము
అణచిపెట్టగను
నమ్మరా కృష్ణమ్మ! పెరుగులో
నడుమ గుమ్మడు తిరుగు లాడును
నమ్మకున్నను ఘుమ్మ ఘుమ్మను
నాద మిటు వినుమీ
కృష్ణా! గుమ్మా డిడుగో!"

పాడాడు. సూరీ, సీతీ, వెంకీ గుమ్మడిపండు చెంబులో తలోగుప్పెడు బియ్యం పోశారు. సాతాని పాడుకొంటూ ఇంకో ఇంటికి పోయాడు.

ఇలా ఎంతోమంది పాటలు పాడుకుంటూ వచ్చారు. వారిచేత రకరకాల పాటలు పాడించుకొని వారికి సూరీ, సీతీ, వెంకీ తలోగుప్పెడు బియ్యం పెడుతూనే ఉన్నారు. కాకులూ పిచికలూ అప్పుడప్పుడు వాళ్లదగ్గరకు వచ్చేవి. వాళ్లు కాసిని బియ్యం చల్లితే అవి తినేసిపోయేవి. ఇలా మధ్యాహ్నందాకా వాళ్లు బిచ్చగాళ్లకీ, కాకులకీ, పిచికలకీ బియ్యం వేస్తూనే ఉన్నారు.

ఇంతట్లోకే వాళ్లమ్మ "నాన్నగారు మడి కట్టుకున్నారు. లేండర్రా బువ్వ తిందురుగాని" అని కేకేశింది.

"వస్తున్నామే" అని వాళ్లు అరుగుమీదనుంచి లేచారు. అడుక్కునే ముసిలమ్మ అలా పోతోంటే దాన్ని పిల్చి, బుట్టలో బియ్యం దాని వళ్లో పోసింది సీతి.

ముగ్గురూ ఇంట్లోకి వెళ్లిపోయారు.

ఇంట్లోకి వెళ్లి ముగ్గురూ కాళ్లుకడుక్కుని భోజనానికి కూర్చున్నారు. వాళ్లమ్మ వడ్డిస్తోంది.

"అమ్మా, నా కేం వండిపెట్టావు" అంది సీతి.

"నీకు పులిహోర చేసిపెట్టానులే"అందివాళ్లమ్మ.

"నాకో అమ్మా"అంది వెంకి.

"నీకు బొబ్బట్లు ఇష్టమేగా?"

"మరి నాకో! పరమాన్నం చేసిపెట్టావా అమ్మా" అంది సూరి.

"ఇన్నుంటే ఇంకా పరమాన్నం ఎందుకే" అన్నాడు వాళ్ల నాన్న.

"రేపు చేస్తానులే" అంది వాళ్లమ్మ.

సూరి ధుమధుమలాడుతూంటే "నీ కానక ఓతాయిలం పెడతానులే" అంది వాళ్లమ్మ.

"నాకూ పెట్టాలి తాయిలం. నాకూను" అన్నారు సీతీ, వెంకీని.

తరువాత ముగ్గురూ కబుర్లు చెపుతూ ఒకళ్లమీద ఒకళ్లు సొడ్డు వేసుకుంటూ భోజనాలు చేశారు.

౪

పెద్ద పండుగ నాడు సూర్యుడు ఉత్తరదిశాభిముఖుడై ఉదయాన్నే ప్రకృతికంతకూ బంగారునీరు పూశాడు. దేశంలోనివాళ్లంతా కొత్తబట్టలు కట్టుకున్నారు. చెట్లుకూడా కొత్తబట్టలు కట్టుకున్నట్టే ఉన్నాయి. బీదవాళ్లుకూడా కొత్తబట్టలు కట్టుకున్న భావంతోనే ఉన్నారు. ఆ ఉదయాన్ని లోకము పెదవులలోనుంచి వెలువడిన మందహాసము సాయంకాలానికి పెద్దనవ్వుగా మారబోతోంది.

ఉదయాన్నే వినిపించాయి జేగంటలు. భాస్కరుని బంగారుకాంతికి మెరుగుపెడుతున్నాయి. దేవుడు పల్లకీలో ఎక్కి భక్తుల దర్శనం కోసం, భక్తుల కానుక లందుకోడం కోసం వీథివీథులా ఊరేగడానికి బయలుదేరాడు. పూలదండలతో, మంగళవాద్యాలతో, స్వస్తివాక్యాలతో, వాత్సల్యసౌరభాలతో.

ఆపెద్దపండుగనాడు దుఃఖచ్ఛాయల్ని వేటాడి తరుమగొట్టడానికి దేవుడు బయలుదేరాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ కొత్తబట్టలు కట్టుకున్నారు. వాళ్లమ్మ వాళ్ల నలంకరించింది. దేవుడి బాజాలు వినిపిస్తున్నాయి. దేవుడికి హారతివ్వడానికి ముగ్గురూ ఉబలాటపడుతున్నారు. పెద్దపళ్లెంనిండా బియ్యం పోశారు. తాంబూలం పెట్టారు. హారతికర్పూరం పెట్టారు. అరటిపళ్ల అత్తం ఒకటి పెట్టారు. అన్నయ్య నాలుగు అగరొత్తులు పడేశాడు.

కాగడాలతోటీ, బాజాలతోటీ దేవుడు వాళ్లింటిముందరికి వచ్చాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ ముగ్గురూ పళ్లెం పట్టుకువచ్చి పూజారి కిచ్చారు. పూజారి బియ్యం, పళ్లూ అన్నీ దేవుడిముందు పోసి, కర్పూరం వెలిగించి దేవుడికి హారతిచ్చాడు. హారతిస్తూంటే వాళ్లమ్మ లెంపలు వాయించుకొని దేవుడికి దణ్ణంపెట్టింది. వాళ్లమ్మను చూచి సూరీ, సీతీ, వెంకీ కూడా దేవుడికిదణ్ణంపెట్టారు. పూజారి హారతిపళ్లెం సూరిచేతి కిచ్చాడు. అందరికీ శఠగోపం పెట్టి పువ్వుల ప్రసాదం ఇచ్చాడు. అందరూ దీపం కళ్లకద్దుకున్నారు. అద్దుకుంటూ వాళ్లమ్మ అంది

కదా-"దేవుడి పుణ్యాన్ని మా సూరికి మంచిసంబంధం వచ్చి చప్పున పెళ్లి అయితే బావుండేది." అంటే సూరి సిగ్గుపడింది. సీతీ, వెంకీ సూరికేసి నవ్వారు. సూరికి ఉడుకుమోత్తనం వచ్చి ఇంట్లోకి పారిపోయింది.

ఆరోజల్లా వాళ్లు ముగ్గురూ బిచ్చగాళ్లకి బియ్యం వేస్తూ ఆడుకుంటూ, పాడుకుంటూ ఖులాసాగా కాలం గడిపారు.

౫

కనుమునాడు తెల్లారకుండానే లేచి వాళ్లమ్మా, సూరీ, సీతీ కలిసి పెద్దపెద్ద ముగ్గులు పెట్టారు. వాళ్లమ్మ పెద్దరథం పెట్టింది. వాళ్లు దానిచుట్టూ చిన్న చిన్న ముగ్గులు పెట్టారు. ఆ రథాన్ని పక్క ఇంటి రథంతో కలిపారు. ఈవిధంగా ఊళ్లో ఉన్న ముగ్గులన్నీ కలిసి ఒక ముగ్గు అయాయి. సౌందర్యదేవత కౌగిలిలో ఆ ఊరంతా ఆనాడు ఒదిగింది.

వాళ్లనాన్న ఓగడ్డిమోపు కొని వాళ్లింటిముందర పడేశాడు. పశువులకుగూడా ఆనాడు పండుగే. యథేచ్ఛగా ఎవరింటికేనా వెళ్లి అవి కావలసినంత గడ్డి తినవచ్చు.

తాళాలు వాయిస్తూ, ఆంబోతులకు అచ్చువేసి కాపులు వీథుల్లో ఊరేగిస్తున్నారు. వ్యవసాయదారులు తమ పశువుల కొమ్ములకు రంగులువేసి వాటిని అలంకరిస్తున్నారు.

కనుమునాడు కాకికూడా మునుగుతుందని చెప్పి వాళ్లమ్మ అన్నయ్యకీ, సూరికీ, సీతికీ, వెంకికీ తలనీళ్లు పోసింది.

"అమ్మా! ఇవ్వాళ ఏం వండుతావే" అంది సీతి.

"కనుమునాడు మినుము తినాలికాదుటే" అంది సూరి.

"అయితే అమ్మా! ఈవాళ ఆవడలు చేసిపెట్టు" అంది సీతి.

"మీనాన్నగారి నడిగి చెప్తానులే" అంది వాళ్లమ్మ.

"నాన్నా, నాన్నా, నీకు ఆవడలు కావాలి కాదూ" అంది సీతి.

"సరే మీఇష్టం" అన్నాడు వాళ్ల నాన్న.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ అరుగుమీదకూర్చున్నారు. ఆదారిని పోయే పశువులు వాళ్లింటిముందరి గడ్డి తింటున్నాయి. అన్ని రకాల బిచ్చగాళ్లకీ బియ్యం పెడుతున్నారు వాళ్లు. బియ్యం పుచ్చుకొనే ఆనందం బిచ్చగాళ్లదీ, బియ్యంపెట్టే ఆనందం పిల్లలదీ, పిల్లలు పెడుతున్నారనే ఆనందం తల్లిదండ్రులదీ!

ఆ పెద్దపండుగ మూడు రోజులూ ఎవరు ఏపని చేసినా ఆపనులలో ఆనందాన్నే వారివారి మనస్సులు చూస్తున్నాయి.